

vispārīgas racionālas un pragmatiskas komunikācijas prasības.

Pirmkārt, tiesas nolēmums tiek balstīts uz patiesiem (lietai atbilstošiem) apstākļiem, turklāt tiesa nolēmumā to var pamatot (kvalitātes prasība). Otrkārt, tiesas nolēmumā tiek sniegtā informācija pietiekamā detalizācijas pakāpē – informācijas nav pārāk maz

un vienlaikus arī nav pārmērīgi daudz (kvantitātes prasība). Treškārt, tiesas nolēmums satur informāciju un apsvērumus tikai par to, kas attiecas uz konkrēto lietu (relācijas prasība). Visbeidzot, ceturtkārt, izmantojamai valodai tiesas nolēmumā jābūt skaidrai, lakoviskai un bez daudznozīmībām (komunikācijas veida prasība).

VAIRĀK UZMANĪBAS JĀVELTA MOTĪVU DAĻAI

Filips Kļaviņš,

zvērināts advokāts, vadošais partneris advokātu birojā "Kļaviņš Ellex"

Foto: Boriss Koļesņikovs

1. Pēdējos gados ir novērojama tendence, ka liela daļa tiesu nolēmumu tiek rakstīti pēc vienota parauga, ievērojot formālu nolēmuma strukturēšanu aprakstošajā, motīvu un rezultatīvajā daļā. Vienlaikus jānorāda, ka nolēmumi tādējādi izskatās diezgan vienveidigi – īpaši uzkrītošas ir nesamērīgi garās nolēmumu aprakstošās daļas, kas nereti aizņem 60–70% no nolēmuma saturā. Labas nolēmumu rakstīšanas prakses uzlabošanai būtu vēlams izvērst nolēmumu motīvu daļas, tajās ietverot arī pušu argumentus un attiecīgos tiesas apsvērumus par katru (vēlos uzsvērt – katru) no argumentiem, kuriem ir nozīme strīda izskatišanā.

2. Runājot par tiesnešu profesionālo atbildību par nekvalitatīviem nolēmumiem, jāsecina, ka likumiska atbildība var iestāties tikai disciplināratbildibas veidolā. Savukārt par konkrētiem procesuālo tiesību pārkāpumiem, sastādot tiesas nolēmumus, var iestāties arī likumā paredzētas sekas, nemaz nerunājot par šaubu ēnas mešanu uz tiesneša, kas sastādījis nolēmumu, profesionalitāti.

Nolēmumu kvalitāti noteikti veicinātu arī reāla visu tiesu nolēmumu publiskošana (protams, ievērojot

personu datu aizsardzības noteikumus). Ja tiesneša nolēmums būtu ikvienam brīvi pieejams tīmeklī, tiesnesis divreiz padomātu, vai taisīt līdz galam neizsvērtu vai neizstrādātu nolēmumu.

3. Nereti, lasot Latvijas tiesu nolēmumus, rodas sajūta, ka nolēmuma sastādītājam nav viegli nošķirt lietas svarīgos apstākļus no nesvarīgajiem. Tā rezultātā, izklāstot lietas faktus un lietas dalībnieku paskaidrojumus, kam lietas atrisinājumā nav nozīmes, rodas pārmērīgi garas nolēmumu aprakstošās daļas. Viennozīmīgi ir skaidrs, ka tiesnesim ir pienākums nolēmumā atspoguļot faktus, kuriem ir juridiskā nozīme konkrētā strīda izskatišanā, taču jāpievērš uzmanība kritiskākai faktisko apstākļu izvērtēšanai.

Līdz ar to secināms, ka būtu vairāk uzmanības jāpievērš tieši nolēmumu motīvu daļai, kurā būtu jāizvērtē visi lietas nozīmīgie apstākļi, kā arī pušu argumenti. Kā labs piemērs būtu minama Anglijas un ASV, kā arī kontinentālās Eiropas valstu (piemēram, Vācijas) tiesu prakse, kuras ietvaros tiesu nolēmumi nosacīti tiek veidoti kā dialogs ar lietas dalībniekiem, kura ietvaros tiesnesis objektīvi un secīgi izvērtē katru relevantu lietā konstatēto apstākli un relevantus pušu izvirzītus argumentus.

4. Runājot par valodas lietojumu tiesas nolēmumos, tiesai būtu jāpievērš uzmanība apstāklim, ka ne vienmēr lietas dalībnieki spēj saprast sarežģītu juridisko terminoloģiju. Līdz ar to būtu jāpatur prātā arī tas, ka tiesas uzdevums ir nolēmumu uzrakstīt tā, lai tiesas nolēmums būtu saprotams arī cilvēkam bez padziļinātām jurisprudences zināšanām. Lietas dalībniekiem būtu jāsaprot, kā tiesa nonāk pie konkrētiem secinājumiem. Vienlaikus sarežģītu juridisku jautājumu izlemšanā nevar iztikt arī bez attiecīgas juridiskās terminoloģijas – līdz ar to būtu jāspēj līdzsvarot abus šos aspektus.

Svarīgi atcerēties, ka literāri izsmalcināts valodas lietojums nav tiesas nolēmuma pašmērkis un pašam svarīgākajam tiesneša apsvērumam, rakstot tiesas nolēmumu, būtu jābūt pareiza un argumentēta nolēmuma izstrādei. Tomēr ir pats par sevi saprotams, ka tiesas nolēmumam jābūt uzrakstītam literāri un gramatiski pareizā valodā. ■